Slotsigt, Slotzigt, Slotzicht

Het doet genoegen ditmaal een artikel te kunnen wijden aan een nog intacte Vreelandse buitenplaats. De lijn in de beschrijving van Buitenplaatsen rond Vreeland[1] is een stijgende; van de verdwenen Plaatsen 'De Nes' en 'Groeneveld', via 'Welgelegen' en 'Breeëvecht' waarvan nog enige herkenbare zaken overbleven, naar 'Brugzicht' waarvoor – getuige Cromwijk te Maarssen – nog hoop op een vreugdevoller bestaan is, tot nu Slotzicht.
Deze buitenplaats is vrijwel steeds particulier bewoond geweest, nog steeds de beste garantie voor een ongestoord voortbestaan. Daarbij heeft de tuin van een vrij bescheiden maat tot een grootschalig landschappelijk park terug naar kleinere proporties gefluctueerd.
De plaats ligt ca. 100 meter zuidelijk van de provinciale weg Haarlem-Hilversum. Uit die richting komend ziet men bij de nadering van Vreeland het huis fraai afgetekend tegen het parkbos liggen (afb. 1). Vaak is niet bekend van dit soort panden wie de stichter was en wanneer de stichting plaats vond. In dit geval is dat echter nauwkeurig bekend.
In april 1735 kochten Hendrick Koeckebakker en Barent van Ulsen een huis met erf en twee aanpalende 'vruchtdragende' boomgaarden aan de Vecht met het doel daar een buitenplaats te stichten.[2] Dit blijkt uit de volgende zinsnede in de transportakte van augustus 1735, waarbij Hendrick zijn compagnon Barent uitkoopt:

> Ten aansien van welke voorsz. drie percele Partijen met den anderen sijn geaccordeerd en overeengekomen dat de 2e comparant op 't voorsz. land sal bouwen een Huijsinge en getimmerte na sijn welgevallen, en waarmede berijds een begin is gemaakt, sonder dat hij 2e comparant daarvoor iets van den 1e comparant sal hebben te vorderen als soo sij comparanten wederzijds met elkander reeds deswegens sijn overeengekomen en van elkanderen sijn voldaan.[3]

Deze overeenkomst is enigszins curieus, want ofschoon Koeckebakker volledig eigenaar werd bleef Van Ulsen een gemeenschappelijk woon- en gebruiksrecht houden van huis en grond. Dat zou eerst vervallen bij zijn overlijden, zij het dat zijn weduwe dat recht ook had als zij in de lasten zou delen. De familie Van Ulsen heeft er evenwel niet of zeer kort gewoond, want Barent overleed na korte tijd. Zijn weduwe, Cornelia Walschaart, deed daarop in oktober 1737 met een 'Acte van Renunciatie' afstand van al haar rechten.[4]
De aankoop van de twee percelen boomgaard hadden ieder *f*800 gevergd, en samen met het huis en erf kan de initiële investering op ca. *f*2000-2400 geraamd worden. Omvangrijk kan het nieuwe huis dat Hendrick liet bouwen niet ge-

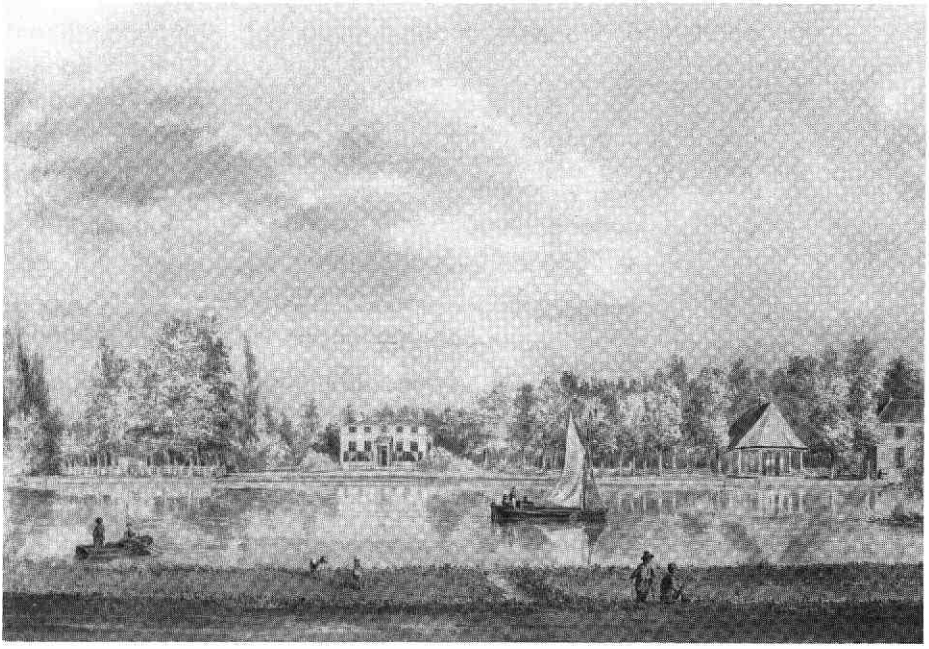

Afb. 1. Aquarel van Slotzicht met rechts het koetshuis naast het koepelhuis door P.J. Lutgers, 1834 (coll. Swellheim).

weest zijn, want het was nauwelijks gereed of hij verkocht zijn nieuwe buitenplaats in 1738 voor slechts *f*2500 aan één der schepenen van het Gerecht Vreeland, Jan Carel Lijnslager:[5]

> Eene buitenplaats genaamd "Slotsigt" met al wat aard en nagelvast is en met zijn bepooting en beplanting leggende even buiten Vreeland onder den Geregte van Cortenhoef.

Het Gerecht Cortenhoef grensde toenmaals aan de Vecht vanaf de zuidkant van de Oude Vecht of Sluisvaart tot de Dirck A. Lambertszkade, de grens met Oud-Loosdrecht. Op de kaart van de Hollandse Waterlinie die P.A. Ketelaar tussen 1770 en 1780 vervaardigde staan de meeste bekende buitenplaatsen met name genoemd (afb. 2). Slotsigt echter moet hier nog een naam ontberen, hoewel huis en hof aangegeven staan. De Plaats zal derhalve toen slechts vrij onaanzienlijk zijn geweest.
De gestage uitbreiding van het bezit (die meer dan 150 jaar lang voortgang zou vinden) begon al ras toen Lijnslager er enige kampen weiland aan de oostkant bijkocht:[6] 'strekkende tot aan de dobbers toe'. Met deze laatste zijn de trekgaten

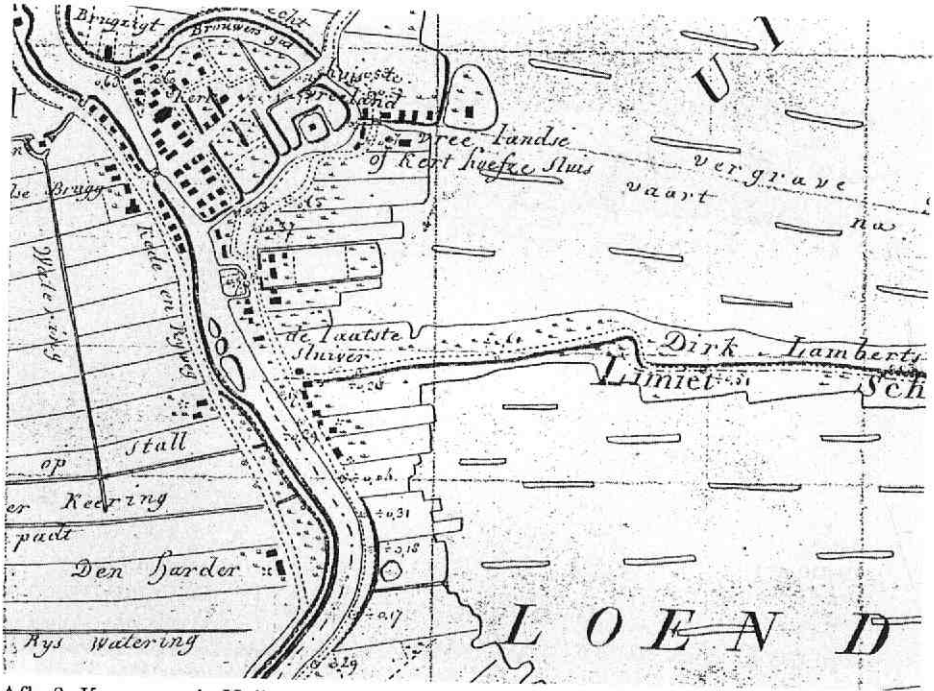

Afb. 2. Kaart van de Hollandse Waterlinie door P.A. Ketelaar, 1770-1781. Het terrein van Slotzigt bevindt zich ten Oosten van de Vecht, iets ten Zuiden van Vreeland, met het schiereilandje als overtuin (ARA O.S.K. H50A B3, detail).

bedoeld in het veenmoeras van de Dorsseveense polder, dat later, uitgeveend, de plas de Wijde Blik zou vormen.

Achttien jaar later, begin 1756, kreeg Slotsigt een nieuwe eigenaar in de persoon van Ishac Fundam of Fundão (1701-1783), die met Abigael Senior Coronel (geb. 1706) was getrouwd,[7] een lid van de Portugees Joodse of Sefardische gemeenschap. Reeds in 1723 was hij bekend als uitgever en ook schrijver van Spaanse boeken. Een aantal Joodse religieuze boeken zag van zijn hand het licht. In Vreeland hield hij zich bezig met het samenstellen van historische schetsen uit de werken van vermaarde schrijvers welke in 1767 in vijf delen uitgegeven werden, wederom in het Spaans. Zijn opvolgers op Slotsigt waren Aron van Moses Lopes(ch) Suasso (1726-1796) en Eliseba (Lopez) Suasso (1735-1812), zijn vrouw, die de plaats in 1766 verwierven.[8] Deze hadden twee jaar eerder reeds een huis naast Slotsigt met erf, boomgaard, laantje en bosje gekocht samen met Ishacs zoon Abraham Fundam.[9] Diens aandeel werd door Aron bij de aankoop van Slotsigt overgenomen en daaraan toegevoegd. Van dat soort huizen moet

men zich niet een te grote voorstelling maken, want het blijkt dat zij vaak meteen afgebroken werden, daar zij van hout en vaak bouwvallig waren. Later blijkt Aron nog meer grond en water aan de oostzijde te hebben aangekocht.[10]

De familie Lopez Suasso stond in de Republiek in hoog aanzien sinds de tijd van de Koning Stadhouder Willem III, met wie zij vriendschappelijke relaties onderhielden. Ook zakelijk waren de banden zeer nauw. In 1688 schoot Francisco Lopez Suasso de Prins 600.000 thaler voor teneinde zeker te stellen dat de nieuw te verkiezen Bisschop van Munster (herinnert U zich Bommenberend?) de Staten goed gezind zou zijn. In 1689/90 werd van zijn rekening bij de Amsterdamse Wisselbank liefst 1,5 miljoen gulden overgeschreven op die van de thesaurier van de Koning Stadhouder. Dit was een lening ten behoeve van Willem III's veldtocht tegen Lodewijk XIV. Het verhaal gaat dat Francisco de invasie van Engeland in 1688 door Willem III (bij Brixton in Cornwall) financierde, doch daar zijn geen bewijzen voor gevonden.[11] Zijn vader, Antonio Lopez Suasso, is door de Koning van Spanje geadeld als dank voor de vele geldleningen aan hem verstrekt: hij mocht de erfelijke titel van Baron voeren en wel van Bornival, een goed in Zuid-België. Zijn vermogen had hij verdiend met de handel in Spaanse wol, waaruit in Leiden het beroemde wollen laken werd vervaardigd. Via zijn eerste vrouw was hij gelieerd met de bankier Teixeira, haar vader, en zijn tweede vrouw was een dochter van bankier De Pinto. Gedrieën vormden zij in het laatste kwart van de 17e en eerste helft van de 18e eeuw de top van de Noordeuropese financiële wereld.
De Suasso's woonden wegens hun relaties met het Stadhouderlijke hof in 's-Gravenhage en ook Arons gezin woonde daar. Eliseba was een kleindochter van Francisco Lopez Suasso; Aron, haar man, moet haar achterneef zijn. Door huwelijken binnen de familie beoogde men het kapitaal in eigen kring te houden. Het kan haast niet anders of Slotsigt is in die jaren vergroot en verfraaid, gezien de grote staat die de Suasso's zich konden veroorloven. Wellicht is in die tijd het oude huis dat smal was en met het dak evenwijdig aan de Vecht lag verdubbeld waardoor er een zakgoot ontstond tussen beide daken. Een vergelijkbaar huis kan men bijvoorbeeld aantreffen in Vechtzigt te Breukelen aan het Zandpad, al zullen de zijgevels van Slotzigt kopgevels zijn geweest.
In het huis is van binnen aan de detaillering van deuren en kozijnen en een sprong in het plafond van de gang boven te zien dat gedeelte I (afb. 3) het oudst is. Gedeelte II is van later tijd en deel III nog later, doch beide 18e-eeuws. In de noorder- en zuidergevels van het oudste gedeelte tekenen de oude kopgevels zich af als barsten in het stucwerk over de nu door metselwerk verbonden geveltoppen. Deel III heeft een plat dak, waaromheen een houten balustrade is aangebracht. De detaillering van de eikehouten achterdeur, gedeeld in een boven- en onderdeur, met de pilasters aan weerszijden duidt op een laat 18e-eeuwse

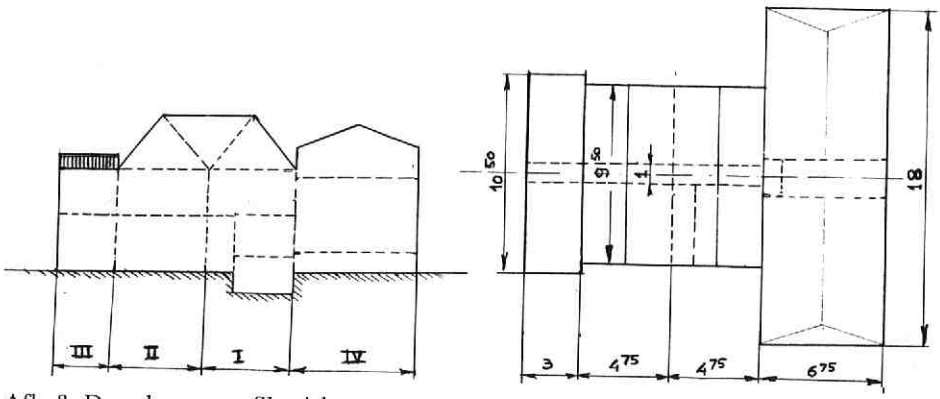

Afb. 3. De opbouw van Slotzicht.

Deel I Gebouwd in 1735-1736. Hoofdafm. 9,50 x 4,75 m. Begane grond met middengang, verdieping en zolder. Aan N-zijde een opkamer boven de kelder.

Deel II Aangebouwd in 18e eeuw. Hoofdafm. 9,50 x 4,75 m. Begane grond met middengang, verdieping en zolder.

Deel III Aangebouwd in 18e eeuw. Hoofdafm. 10,50 x 3 m. Begane grond met middengang en verdieping.

Deel IV Aangebouwd in 1808. Hoofdafm. 18 x 6,75 m. Begane grond vloer, 1 m boven die van oude huis, verdieping en 2 m brede middengang.

bouwtijd. De middengang, die door de huisdelen I t/m III loopt, is slechts 1 meter breed. De vloer en de wanden zijn bekleed met ca. twee meter lange marmeren platen, hetgeen zeer uitzonderlijk is. In deel I bevindt zich aan de noordzijde nog de oude opkamer met twee ingebouwde glazenkasten. Een deur in de gang die voorheen de toegang vormde doet geen dienst meer. Thans kan men via een lage deur vanuit gedeelte IV deze 'opkamer' betreden. Op het dak van deel III staat een smeedijzeren klokkestoel met een ongemerkte bronzen bel, de zgn. bengel. Deze diende tot het uit het park roepen van het personeel voor de schafttijd.

Het zal het huis bestaande uit de delen I t/m III zijn geweest dat Charles Wilkinson uit Amsterdam in 1790 van de Suasso's overnam.[12] Jacob Mooij, schout van Kortenhoef, was hun gemachtigde. De prijs bedroeg *f* 7000, een zeer aanmerkelijk hoger bedrag dan de *f* 2500 die Lijnslager had betaald. Eensdeels wordt dat verklaard door de bijgekochte grond en anderdeels moet er in huis en tuin het nodige gebeurd zijn.

Wilkinson liet zich niet onbetuigd en voegde een perceel grond langs de A. Lambertszkade aan Slotsigt toe.[13] Lang heeft hij er niet kunnen vertoeven, want in 1795 overleed hij kinderloos in Middlesex in Engeland. Zijn bezittingen

vielen toe aan zijn neef Thomas Wilkinson, die samen met Robert Elliot executeur testamentair was. Thomas was squire van de stad Kentish in Middlesex d.w.z. ambachtsheer. Het is duidelijk dat hij geen buitenplaats in Nederland van node had, en Slotsigt werd overgedaan aan Cornelis Frijmersum hetgeen in 1796 zijn beslag kreeg.[14]
Frijmersum had toen zijn oog al laten vallen op het buiten Breeëvecht, dat hij in 1801 van zijn schoonvader zou kopen,[15] en dus was Slotzigt voor hem slechts handel. In mei 1797 vond hij in Cornelis Poortermans Matthijszn. een willige koper voor *f* 7900. niettegenstaande de rumoerige en ongewisse tijden.[16] De akte vertelt wat er toen aanwezig was:

> Een Hofstede staande en gelegen onder dese geregte in den Kerspele van Vreeland in den Bosch onder Dorsseveen genaamd =Slotzicht= bestaande uit een Heerenhuizinge binnendijks en een huizing of tuinmanswoning buitendijks [dit is wellicht het huis waaraan later de met riet gedekte koepel is gebouwd], met de tuijnen bosschen en boomgaarden en met de verder getimmerten, bepooting en beplanting daarop staande, strekkende Oostwaarts op over de Vechtdijk [waarop de weg ligt] tot de eigendommen van de erven Krijn Hogeveen, ten Z buitendijks Steven Hulscher's Weduwe, ten N buitendijks Arie Barneveld en binnendijks Gerrit Horst.

(Merkt op hoe de naam nu gemoderniseerd is tot Slotzicht! Een latere eigenaar zal evenals Lutgers dat in 1836 in zijn plaatwerk *Gezigten aan de rivier de Vecht* deed de Plaats nog Slotzigt noemen.) Ook Poortermans vindt zijn buitenplaats nog wat te klein en koopt het huis met grond[17] van Wed. Hulscher, genaamd 'De laatste Stuijver', liggend aan de Vechtdijk benoorden de A. Lambertszkade (afb. 2). Mogelijk was dit huis voorheen een herberg, maar een vermelding daarvan is tot dusver nergens aangetroffen.
Eind 1803 kreeg hij wellicht een aantrekkelijk bod op zijn buitengoed en verkocht hij het aan Mordechaij Mercado.[18] Een deel van de transportakte willen wij U niet onthouden:

> Slotzigt, etc. etc. mitsgaders de twee boerenwoningen met deszelfs annex gronden en boomgaard apart verhuurd wordende etc., maar ook wat tot verziering of bewerking der Plaats behoord of door de Heer verkoper daartoe gebruikt is en hetwelk alles gespecificeerd staat op een lijst of nota's daarvan zijnde en door de comparant verkoper getekend aan koper ter hand is gesteld, en dat alles voor eene somma van *f* 11.000 t.w. *f* 10.000 voor de plaats en *f* 1000 voor de ingredienten, gereedschappen, broeierijen en andersints.

De tuinman komt in dienst bij de koper en verder:

> verkoper mag nadien groenten en andere producten afvoeren als gespecificeerd op de in tuinmans bezit zijnde lijst. [Deze laatste is niet gevonden].

De waardestijging is frappant waaruit men de conclusie kan trekken dat het buiten aanmerkelijk verfraaid was. Zo kwam Slotzicht weer in Portugees joodse handen.

Toen Abraham Fundam in 1766 door Suasso uitgekocht werd betrok hij het huis aan de Voorstraat (thans nr. 14 of 15) in Vreeland, waarin hij tevens een ruimte inrichtte als synagoge,[19] Keneseth Abraham genaamd. Toen hij in 1807 zijn testament maakte, vermaakte hij 'Het groote Boek Mozes met de zilveren handvatten waar des comparants naam op staat' en de zilveren kroon uit de Keneseth Abraham aan de Portugese Synagoge in Amsterdam. Zwarts meldt dat: 'deze fraaie Thora rol met den mantel van zwaar goudbrokaat bewaard en voor de eredienst gebruikt [wordt].' Buitendien gaf hij een portret op glas van zichzelf en een stel verguld zilveren siertorens (*rimon*) uit 1688 of 1705 in 1817 aan de Portugese Synagoge. Dit feit staat gegraveerd in de siertorens: 'Abm. de Is. Fundam Ao. 5577'. Portret en siertorens bevinden zich nu in het Joods Historisch Museum te Amsterdam (nrs. JHM48 en B102). Abraham moet een geestig man geweest zijn daar hij de bijnaam droeg van 'Hofnar van Willem V'.[7] Het is bekend dat hij zich in hofkringen in Den Haag bewoog en hij zal het prinselijk paar vermaakt hebben met zijn joodse gein.
Daar er een synagoge ingericht moet worden zodra er 10 mannelijke joden in een gemeente wonen, zal er in die tijd een aantal Portugees joodse families gewoond hebben in Vreeland. Zwarts noemt wat dit betreft als in Vreeland woonachtige joden D. Hm. Henriques de Castro en Isaac Teixeira de Mattos. Voorts zijn bekend Da Costa Gomes de la Penha, Mozes da Costa Gomez, S. A. Lopez de Salzedo en Samuel van Joseph Ricardo. De latere Haagse chacham J. van J. Ferrares fungeerde als 18-jarige nog in 1822 als voorzanger in Keneseth Abraham. Daaruit kan de conclusie getrokken worden dat na de dood van Abraham zijn vrouw Hanna Meldola (1750-1823) de synagoge in stand heeft gehouden.

Familie van de nieuwe eigenaar Mercado vindt men overigens ook in Maarssen in de late 18e eeuw. Nog geen drie jaar bleef Mercado in het genot van Slotzicht. Dirk Jan Voombergh (1768-1824), bankier te Amsterdam, deed daar namelijk in 1806 zijn intrede, hetgeen hem het niet geringe bedrag van *f*12.500 kostte. Zijn familie zou daarvoor dan ook een eeuw met Slotzicht verbonden blijven (afb. 4). Helemaal onbekend was Voombergh niet in Vreeland, want zijn vader Albert had in 1784 al weiland in de omgeving aangekocht. In de koopakte[20] luidt de omschrijving:

> Een Buijtenplaats genaamd Slotzigt, geleegen onder Vreeland of Kortenhoef, met de daarbij aangelegde broeierijen, tuijnbanken, tuijnmansgereedschappen, op het voorstuk [buitendijks] het zogenaamde witte huis [dit is waarschijnlijk het koepelhuis], twee burgerwoningen, het huis genaamd 'De laatste Stuijver', twee akkers in de veenen met hout beplant, een hakboschje aan de blokken insgelijks met hout beplant en de boomgaardstuijn geleegen bij het huis De laatste Stuijver.

Uit een huurtaxatie[21] vlak na de aankoop in oktober 1806 blijkt dat de plaats

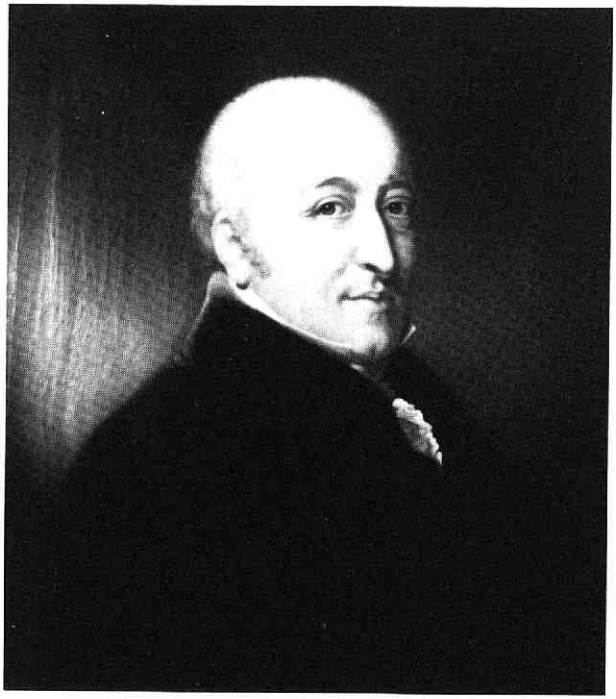

Afb. 4. Portret van Dirk-Jan Voombergh door C.H. Hodges (St. Iconogr. Bur. D2922).

met park, bos en weiland een oppervlak bereikt had van 8 morgen en 125 roeden. Ook wordt in deze taxatie het bestaan van een schuur, twee loodsen en een menagerie vermeld. In het gebied tussen Slotzicht en de A. Lambertszkade was toen alleen een stukje grond van de Erven Krijn Hoogeveen nog niet in eigendom bij Slotzicht.

Voombergh woonde in deze jaren in het door hem van zijn compagnon gehuurde huis Herengracht 179[22] te Amsterdam, een voornaam, vijf ramen breed huis met een door een timpaan gedekte gevel. Hij was chef van de bankiersfirma 'Ketwich en Voombergh', die gevestigd was in het 'Huis aan de drie grachten' te Amsterdam (bij het Athenaeum tegenover het voormalige Binnengasthuis). In 1880 zou deze firma overgenomen worden door Labouchère Oyens, die via de Rotterdamse Bankvereniging en de AMRO-bank is opgegaan in de ABN-AMRO bank.

Slotzicht was voor hem en zijn familie een echt zomerhuis. Evenals vele voorgaande eigenaren kocht ook Voombergh in de omgeving grond, met of zonder huizen erop. Aan de westkant van de Vecht waren dat in totaal 24 bunder land, waarbij ook twee eilandjes in de Vecht tegenover Slotzicht (zie afb. 2, waar zelfs drie eilandjes op te ontwaren zijn). Wat Slotzicht betreft was zijn voornaamste

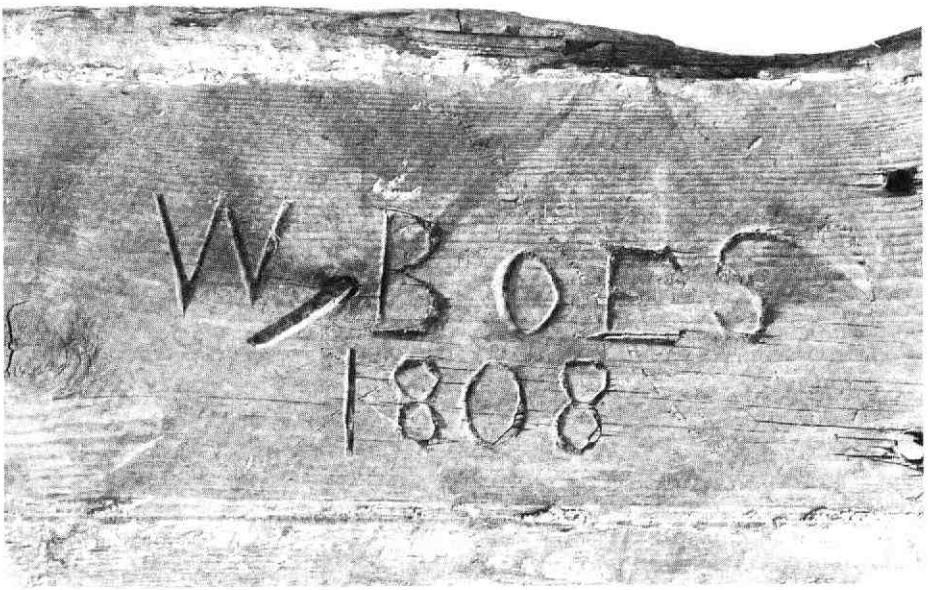

Afb. 5. De plank met 'W. BOES 1808' uit de hijsbalk van het voorhuis (coll. Swellheim).

wapenfeit de aanbouw aan de Vechtzijde van een groot voorhuis dat twee kamers en de zolder bevat, alsmede een verlengstuk van de middengang tussen de beide kamers (zie afb. 3 deel IV). Deze aanbouw gaf veel meer allure aan het huis naast vrijwel een verdubbeling van de ruimte, en uiteraard een veel fraaier uitzicht over Vecht en weilanden naar het Slot Loenersloot waaraan het huis zijn naam ontleent. In een hijsbalk boven een dakkapel aan de achterzijde van het voorhuis werd onlangs het ingehakte merk '1808 W. BOES' aangetroffen; welhaast zeker is dit het jaar van de oplevering (afb. 5).
De twee kamers in deze nieuwbouw zijn voorzien van stucwerk plafonds uit twee verschillende periodes. In het noordelijke vertrek is dat Empire met een mandorlalijst, in het zuidelijke een vrij zware late Biedermeier stijl evenals in de tussenliggende gang. De dubbele deuren in beide vertrekken zijn Empire evenals de wit marmeren haardomlijsting in het noordelijke vertrek met daarboven in stuc een trofee van een viola da gamba, een trompet en een blad muziek. Boven de deuren in die kamer is een lier in stuc aangebracht. De zuidelijke kamer is voorzien van een zware beige kalkstenen haardpartij uit ca. 1880. De hoeken van deze kamer zijn afgerond. Aan weerszijden van de marmeren trap in de gang waarlangs men afdaalt naar het oude huis staat een gietijzeren balus-

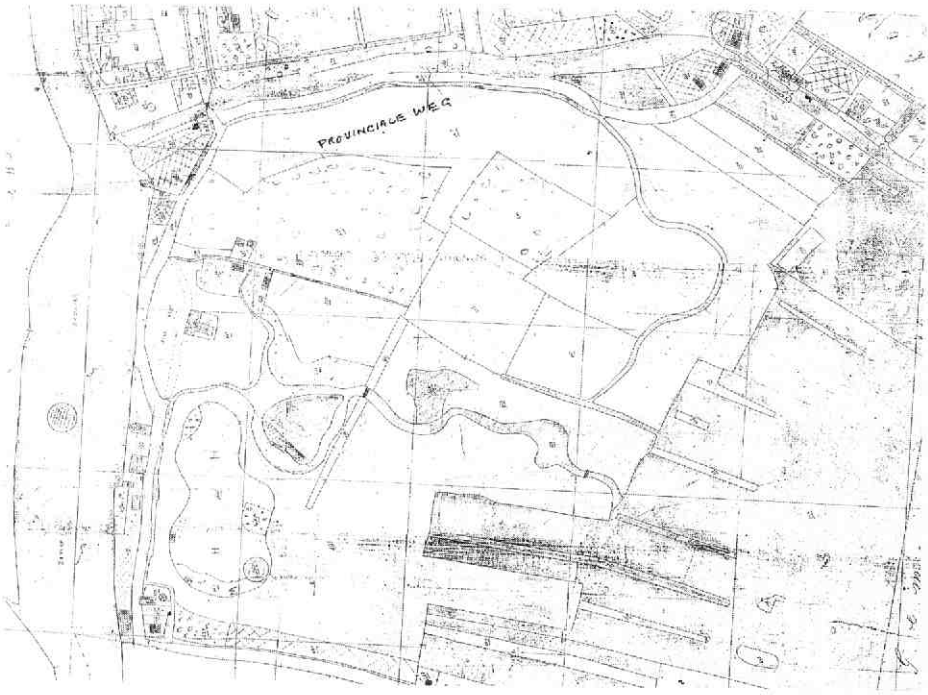

Afb. 6. Terrein van Slotzigt op het minuutplan van 1830 voor het kadaster. De weg langs Slotzigt is met een bocht om de voortuin gelegd, waarschijnlijk tijdens de bouw van het nieuwe voorhuis door D.J. Voombergh (Blad Vreeland A 2 ged.).

trade. Voor het huis dekt een dakje op twee gietijzeren kolommen de trap die gelegenheid geeft de tuin te betreden.
Jammer genoeg heeft de tweede vrouw van Voombergh, Margaretha van der Vliet (moeder van hun jongste dochter Henriëtta Maria), slechts twee zomers het genoegen van het landelijke leven mogen smaken. Zij overleed reeds in 1811.
Een tweede belangrijke toevoeging die waarschijnlijk in de tijd van Dirk Jan Voombergh tot stand is gekomen is de bouw van de koepelkamer aan de tuinmanswoning aan de Vecht. De stijlelementen duiden op een ontstaan tussen 1820 en 1830. Op de kadasterkaart uit 1832 (afb. 6) is de vorm van de koepelkamer reeds te ontwaren en Lutgers bracht deze in 1834 op een aquarel in beeld (afb. 1) en in 1836 op een litho (afb. 7).
Het verhaal dat het woonhuis gebouwd zou zijn om zijn ongetrouwde jongste dochter aan een goede partij te helpen moet naar het rijk der fabelen verwezen worden want zij was in 1808 pas drie jaar en bij haar vaders overlijden in 1824

Afb. 7. Koepelhuis Slotzigt, eilandje, koetshuis en botenhuis. Litho door P.J. Lutgers 1836 (coll. Swellheim).

dus 19 jaar. Geen leeftijd om te wanhopen dat zij nog ooit een man zou vinden. Bij de boedelscheiding[23] (zie bijlage I) tussen de drie kinderen Albert (1793-1851), Anna Gelina (1795-1866) en Henriëtta Maria (1805-1866) verkreeg de laatste de Hofstede Slotzicht toebedeeld met een boedelwaarde van *f*15.000. Ook verkreeg zij de eigendom van 14 ha land gelegen aan de overzijde van de Vecht met twee (!) eilandjes daarin, totaal gewaardeerd op *f*9.900. Daarenboven ontving zij 'in contante penningen eene somma van *f*43.100.' (In koopkracht van heden is dat een vermogen van ruim *f*7 miljoen.) Vader Voombergh had in de moeilijke jaren van de Franse tijd en daarna bepaald blijk gegeven van een goed zakelijk inzicht. Zijn totale vermogen bij zijn overlijden wordt op *f*2 miljoen geschat, o.a. bezat hij de gehele Oranjepolder onder Naaldwijk, waar het stadhouderlijk paleis Honselaersdijk gestaan heeft.

Bij de verdeling was Henriëtta Maria nog niet meerderjarig. Over haar erfenis kon zij 'van Zijne Majesteit den Koning geobtineerd hebbende Suppletie van

Afb. 8. Het inkomen der 'Openbare wandeling' of 'Plantage' te Vreeland. Litho door P.J. Lutgers 1836 (Christemeyer 1837).

ouderdom, blijkens brieven van Venia actatie, door Hoogstdenzelven aan haar verleend te Brussel den eersten Januari 1825' echter toch zelf beschikken. Het bezit van Slotzicht werkte ook op háár inspirerend tot de aankoop van veel onroerend goed in Vreeland. In totaal ging het om negen transacties[24] die voor haar kennelijk een speciale betekenis hadden, want in haar testament liet zij voor die delen opnemen:

> Alle welke invoege voorschreven aangekochte percelen, waarvan de toenmalige opstallen geheel of ten deele gesloopt of verbouwd zijn, zijn aangetrokken met en vereenigd aan de Heerenhofstede Slotzicht om daarmede verenigd te blijven en één geheel uit te maken.

Dit was een soort Fidei Commis (een soort erfdienstbaarheid waarbij bepaald werd wat men tot in de eeuwigheid wel en niet mocht doen met het erfgoed) zoals Magdalena Poulle dat voor Gunterstein ruim 100 jaar eerder had gevestigd, doch men blijkt er zich later weinig van aangetrokken te hebben.
Eén van deze panden was het huis Rusthoek te Vreeland, omschreven als 'Herenhuizing met stal en rijtuigloods'. Dit lag aan de Sluisvaart bij de Knollenbrug, oostelijk van het nog bestaande 18e-eeuwse huis Vredenhoek, en is later afgebroken. Voorts nam zij in 1828 de boerderij Sans Souci over die 'bevorens Pappelenburg en later Vechtzicht was geheten, groot 35 ha' van de toenmalige eigenaar van Breeëvecht, Hendrik Hageman Frijmersum[25] (zijn vader kocht

Afb. 9. Tuinbaas Hendrik van Stroe en zijn vrouw Dientje ca 1865 (familiearchief Labouchere).

dit buiten eerder in 1801). Ook boerderij Nooit Gedacht aan de Slootdijk, met 12 ha land en grenzend aan Sans Souci heeft zij nog in bezit gehad. Het huis Vredenhoek op de hoek van de Vecht en de oude Vecht of Sluisvaart kocht zij in 1854 'met derzelver stallingen, wagenloods, tuin en grond alsmede weg en daaraan staande bomen etc.'[26] Met de Ambachtsheer van Vreeland heeft zij ervoor gezorgd dat de zgn. 'Openbare Wandeling' die ten dele over en langs haar grond liep tot stand kwam (afb. 8).

De door haar vader begonnen aanleg van het grote park van Slotzicht heeft zij via vele aankopen na 1824 uitgebouwd tot een omvangrijk en landschappelijk gevarieerd lustoord. Uit zijn tijd nog zal de kolossale koperbeuk achter het huis dateren, die een groot deel van de tuin beheerst. Op het Kadastrale minuutplan van 1832 (afb. 6) is te zien dat het park een fraaie landschappelijke aanleg had met slingervijvers, lanen, bruggetjes, sparrebossen, parkbos, een hertenkamp en menagerie, boomgaarden, oranjerie, bloemenkassen, ijskelder, en oostelijker de weilanden, akkers en trekgaten of 'dobbers' van de Wijde Blik. Tezamen had het een oppervlak van ca. 25 ha.
Een belangrijk man bij deze aanleg was de tuinbaas Hendrik van Stroe (afb. 9) die al in 1840 wordt genoemd en in 1871 nog als gemachtigde optrad bij grondaankoop.[27] Hij heeft als tuinknecht o.a. Bart Wenk gehad, die later tuinbaas werd op Valk en Heijning te Loenersloot, en die op zijn voorspraak in 1842 als tuinbaas naar Hoog Beek en Roijen te Zeist ging. Die buitenplaats was in 1825 door Henriëtta's broer Albert gekocht. Uit zijn dagboek blijkt hoezeer hij afging op de adviezen van 'Baas' Van Stroe bij het beheer van zijn landgoed. Henriëtta Maria was zeer gesteld op het echtpaar Van Stroe hetgeen blijkt uit het legaat waarmee zij hem in haar testament bedacht:

> 'Aan mijnen getrouwen Tuinman Hendrik van Stroe en zijne Huisvrouw Dientje te zamen de som van vijfhonderd gulden ... ééns ... en daar en boven ... een jaarlijksche uitkering van achthonderd gulden ...'.

Waar een goed dagloon dertig stuivers beliep is hier sprake van een hoog pensioen. De vijf arbeiders die op Slotzicht werkzaam waren kregen ieder *f* 200 's jaars evenals de naaister en een oude 'huisvrouw'. De dienstboden kregen *f* 100 plus *f* 100 voor elk jaar dat zij 'trouw' dienst hadden gedaan.[28]
In 1866 overleed Henriëtta ongehuwd en kinderloos in het huis Herengracht 547[22] waar haar zuster, de Wed. Anna Gelina Rente Linsen-Voombergh, sinds haar huwelijk in 1815 woonde. Zij was haar enige erfgename[47] maar overleed eveneens kinderloos zes weken na haar zuster. Alle bezittingen van beide zusters werden toegewezen aan de drie kinderen van hun vooroverleden broer Albert (na aftrek van de vele legaten). Bij de verdeling van het onroerend goed[29] verkreeg de oudste nicht, Philippina Constantia Isabella van Loon-Voombergh, de buitenplaats Slotzicht, Vredenhoek, Sans Souci en de overige huizen en het land uit de nalatenschap van haar tante Henriëtta. Haar zuster Henriëtta M.J. Labouchère-Voombergh erfde o.a. de boerderij Paddenburg aan de Angstel in Baambrugge met 46 ha land, dat doorliep tot aan de Vecht. In de 18e eeuw lag daar een buitenplaats van die naam.
Mevrouw Van Loon zal de buitenplaats steeds verhuurd hebben, daar zij van haar vader het landgoed Hoog Beek en Roijen te Zeist geërfd had, waaraan zij

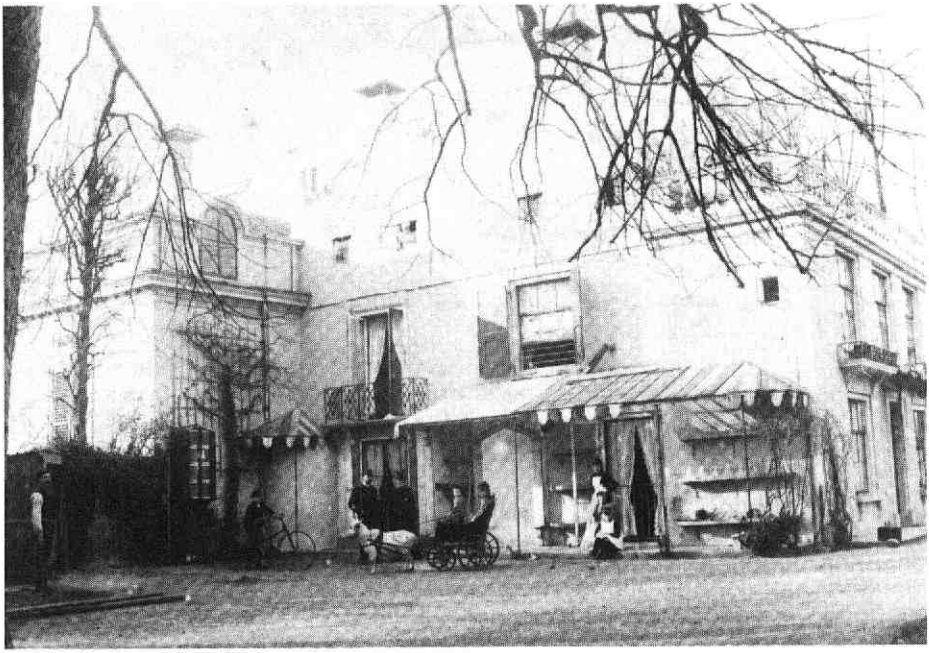

Afb. 10. De familie Backer, vader, moeder en de twee jongste kinderen, in de bokkewagen alsmede een aantal personeelsleden (familiearchief Backer).

meer gehecht zal zijn geweest. Een bekende huurder was jhr. J.A.F. Backer (1853-1911), burgemeester van Vreeland van 1882 tot zijn dood (afb. 10). Zijn wieg had op Vreedenhoff te Nieuwersluis gestaan.
Incidenteel[27] kocht zij nog een perceel grond op Loosdrechts gebied, noordelijk grenzend aan de A. Lambertszkade op Loosdrechts gebied en westelijk aan de Vecht, en liet daar een tuinmanshuis op bouwen. Lange tijd bleef het goed ongewijzigd in stand totdat eind 1903 de weduwe Van Loon aan timmerman Hermanus Engelbertus Bakker het (nog bestaande) door hem bewoonde huis en erf verkocht,[30] waar hij op erfpachtbasis reeds een timmerbedrijf en een (eveneens nog bestaande) houtloods op gevestigd had. Dat kostte hem *f* 2000. Een laatste transport vond veertien dagen voor haar dood plaats in 1905 via haar gemachtigde dochter Agnes. 'Vredenhoek' werd toen overgenomen voor *f* 2250 door dr. Johannes Jacobus van Rijn, leraar aan de Rijks HBS te Leeuwarden. Het eerder van Vredenhoek afgesplitste huis 'Rusthoek' werd voor een zelfde prijs overgedaan[31] aan de heren Huibertus van Groen, timmerman, en Adrianus van Groen, metselaar, beiden uit Vreeland.

Haar twee dochters jvr. Anna Louisa Agatha van Bijlandt-van Loon en jvr. Agnes Henriëtta Constance van Loon voelden blijkbaar geen enkele band meer met de Vreelandse bezittingen en besloten hun geërfde goed van de hand te doen. In januari 1906 was het zover[32] en kochten Theodorus Johan Schipperijn en Jan Plomp uit Maarssen:

> De heerenhofstede Slotzicht met de hoeve Ruimzicht [direct ten noorden van Slotzicht gelegen], de koepel met woning, tuinmanshuis, koetshuis, arbeiderswoning, schuur en bloemenkassen etc. de waterpartijen, wei en hooiland, rietakkers, een eiland in de Vecht [één eiland blijkt intussen verdwenen te zijn], te zamen groot 27,175 ha, alsmede nog een kamp weiland met een stuk weg onder Oud Over van 6632 m².

De heren telden er *f*40.000 voor neer en aanvaardden de opmerkelijke erfdienstbaarheid die op het geheel nog door de weduwe Van Loon was gevestigd:

> 'Dat op de verkochte perceelen nimmer mogen worden gesticht of gebouwd, of de bestaande gebouwen mogen worden gebruikt voor, ingericht of verbouwd tot, kerkgebouwen, kapellen, gestichten, danshuizen, bordeelen of herbergen en inrichtingen waar bier of sterke dranken worden getapt of geschonken'.

Mogen alle eigenaren van buitenplaatsen dit lezen en ter harte nemen. Men zou nog toe kunnen voegen dat fabrieken en kantoren evenmin gewenst zijn. Drie dagen later werd boerderij Ruimzicht[33] (dit was vroeger het buitentje 'De Rietvink'), gelegen aan de Vecht ten Zuiden van de Sluisvaart met ruim 9 ha land overgedaan aan Agatha Griffioen, weduwe van Jacobus de Bruijn. Te zelfder tijd werden de bloemkassen met bijbehorende tuinmanshuizen en ruim 25 aren grond overgenomen door Huibert van Mastrigt, bloemist te Vreeland, die daar een handelskwekerij genaamd 'De Morgenzon' op begon. Eind 1906 kocht Schipperijn zijn compagnon Plomp voor *f*7000 uit[34] en ging op eigen kracht door met het uitponden van Slotzicht. Het koepelhuis aan de Vecht, het eiland er vóór, veestallingen en 9 ha weiland tussen Boslaan en Wijde Blik gingen met *f*11.500 hypotheek over in handen[35] van veehouder Evert Soede uit Maarssen. Afb. 11 toont het gebied rond deze tijd.

Toen burgemeester Backer, huurder immers van Slotzicht sinds 1882, in 1911 overleed kreeg Schipperijn de handen vrij. Hij interesseerde[36] een nieuwe eigenaar voor het kerngebied in de persoon van Willem Cornelis Geill, elektrotechnisch ingenieur te Amsterdam. Voor *f*7250 kon hij het huis met ca. 9000 m² grond het zijne noemen. Een jaar tevoren was hij getrouwd met Branca Witstein, doch dat huwelijk hield slechts kort stand, want in 1913 ging het echtpaar reeds uiteen.[37] Branca kreeg Slotzicht onder overname van de hypotheek toegewezen. De heer Geill kwam er bekaaid af. Hij moest Branca *f*1500 betalen en kon zijn persoonlijke goederen zoals tekenpapier, tekenborden, verfdozen, zijn eigen schilderijen, vier sarongs, twee hoofddoeken en een lakstempel meene-

Afb. 11. Topografische kaart 1921 met omvang van Slotzicht in 1900-1921 (Top. Dienst).

men en dat was het. Mevrouw Witstein verhuurde Slotzicht en vertrok naar 's-Gravenhage. Kort nadien huwde zij met de daar wonende koopman Aaron (Harry in de wandeling) Streletskie.
Een voor dit soort huizen minder aantrekkelijke huurder was Defensie, dat er in 1914-18 een militair tehuis vestigde (afb. 12). Wat later werden er gevluchte Oostenrijkse kinderen in gevestigd, ook al geen voorzichtige bewoners. Na de oorlog zaten de Streletskies met een uitgewoond huis en geen goed betalende huurders, zodat zij de hypotheeklasten niet meer konden opbrengen. Hun faillissement werd aangevraagd en in 1924 werd Slotzicht geveild[38] in Hotel de Nederlanden. Het werd gemijnd op *f* 7010 door Michiel Joseph Ameschot, die in Loenen op het huis 'Beek en Hoff' woonde. Hij bleek een goede neus gehad te hebben want binnen een jaar vond hij een nieuwe eigenaar: Sjoerd Adrianus Bartstra uit Utrecht, die er *f* 20.000 voor over had.[39] Hij bezat de buitenplaats tot het crisisjaar 1931 in welk jaar de hoogleraar in de chemie dr. Nicolaas Schoorl, eveneens uit Utrecht, zich voor *f* 18.000 in het bezit van Slotzicht stelde.[40]
In die jaren kwam de appreciatie op voor de natuur in het plassengebied, en

Afb. 12. Slotzicht als militair tehuis in 1914-18 (coll. A.J.A.M. Lisman).

ook de heer Schoorl onderging de bekoring daarvan. Dit mag blijken uit het feit dat hij van buurman Soede een perceel land met water kocht[41] dat hem vrije doorgang en -vaart naar de plas de Wijde Blik verschafte. Daarop liet hij in 1937 een hoge met riet gedekte theekoepel neerzetten door zijn buurman, aannemer Gijsbertus van der Geer. Hij was met het resultaat zo ingenomen dat hij een 'Sprekende Steen' in de voet van de koepel liet metselen met het wat overmoedige vers:

> Ik ben gebouwd zeskant,
> Zes palen in het zand,
> Zes meter langs de wand,
> En 6 x 66 jaren houd ik stand.[42]

Ondertussen had mevrouw Anna Giltay, ongehuwde apothecares uit Amsterdam, in 1935 de inmiddels weduwe Soede-Veldman er toe bewogen:[43] 'Een koepel met woning en veestalling, weiland, hooiland, bosch, griendland en weg groot 8 ha 8 a 62 ca' voor *f*16.000 aan haar te verkopen. De waarde van het huis met de koepelkamer sec was naar schatting *f*4500. Zij deed hetzelfde jaar via haar gemachtigde, prof. Schoorl, weer afstand van het Koepelhuis[44] voor *f*4750 aan Florentius Adrianus de Gelder, kandidaat notaris te Amsterdam. Na het

enkele jaren als zomerhuis gebruikt te hebben heeft het echtpaar De Gelder de koepel vanaf 1940 permanent bewoond. Thans wordt het in de onverdeelde boedel als zomerhuis gebruikt door hun kinderen.
Een grote aanslag op het karakter van Vreeland en Slotzicht was de aanleg in 1938 van de provinciale weg Hilversum-Haarlem. Een deel van de buurt Duinkerken werd daarbij gesloopt en het land van boerderij Ruimzicht en dat van het er naast gelegen huis Rustoord werd doorsneden door de nieuwe weg. De Oude Vecht werd voor een deel gedempt. De eeuwenoude sluisvaart en de Kortenhoefse sluis, vaarweg naar de Wijde Blik en Kortenhoef werden volgestort c.q. gesloopt. Een aantal jaren later werd ook de zinloos geworden 'Knollenbrug', een draaibrug over de Oude Vecht, gesloopt en kwam er een dam voor in de plaats.
Professor Schoorl overleed, zeventig jaar oud, in 1942 op Slotzicht. Een jaar eerder had hij de Plaats verkocht aan medebewoonster Anna Giltay tegen een vriendenprijs van slechts *f*10.000 voor het huis, koepel aan de Wijde Blik en ruim 1 ha tuin.[45] Met haar eerder verworven land had Slotzicht toen weer een omvang van 9 ha, al was dat toen voor het overgrote deel weiland. Zij bewoonde Slotzicht daarna 14 jaar alleen en overleed er ongehuwd en kinderloos in 1956. Haar erven maakten de buitenplaats te gelde[46] en ontvingen daarvoor *f*125.000 van Daniël Constant van Leeuwen Boomkamp, industrieel afkomstig uit Voorthuizen, die hiervoor van zijn vader een lening kreeg. Na enkele jaren kon hij de grond, kassen en schuren van de voormalige kwekerij De Morgenzon voor *f*30.000 overnemen en weer aan de tuin van Slotzicht toevoegen.[47] Het aanzien van de tuin werd in 1961 verrijkt met een fraai 18e-eeuws tuinhuis met Lodewijk XV decoratie, afkomstig van het landgoed Terra Nova en eerder van een Amsterdams grachtenhuis.[48] De schoonmoeder van Van Leeuwen Boomkamp was namelijk gehuwd met dr. Richard Heino Erdmann, die vanaf 1910 het landgoed Terra Nova, dat ca. 1 km zuidelijker langs de Vecht ligt, gestalte gaf. Hij kocht in de jaren daarna beelden, gevelstenen en bouwfragmenten van 17e- en 18e-eeuwse huizen die gesloopt werden en gebruikte deze op Terra Nova. Na zijn overlijden in 1960 werden veel beelden en andere tuinsieraden van het buiten ten bate van de successie geveild. En zo ook het tuinhuis.
In 1965 liet de familie aan de noordzijde van het oude gedeelte van Slotzicht (deel I, II en III van afb. 3) enige kamers, een keuken en een dubbele garage bouwen, voorzien van een plat dak. Het weiland achter Slotzicht is door hen enige jaren nadien aan boer Beukeboom verkocht, die het later overdeed aan de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten. Zo blijft dat deel van het landgoed met de nog aanwezige slingervijvers, akkers en trekgaten als aantrekkelijk landschap behouden.
Eind 1974 vertrok de familie Van Leeuwen Boomkamp naar Terra Nova en von-

den zij Hartog Swelheim, computerdeskundige, bereid om voor *f*450.000 de lusten en lasten van Slotzicht met ruim 1 ha tuin op zich te nemen. De familie Van Leeuwen Boomkamp zou zich onderscheiden door hun enorme inzet om van Terra Nova weer een fraai park te maken dat openstaat voor het publiek. De heer Swelheim liet het huis verbouwen en aanpassen voor gezamenlijke bewoning. Ook de bovenverdieping werd omgebouwd tot vijf verhuurbare appartementen. Bij die verbouwing kwam de inscriptie op de al eerder genoemde balk aan het licht als stille getuige van het bouwjaar van het voorhuis.
De heer Swelheim bewoont het buiten nog steeds. Het goed onderhouden huis is met het park nog steeds een sieraad van de Vechtstreek. Moge dat lang zo blijven.

Vreeland/Loenen, 1994 J. Boerstra/E. Munnig Schmidt

Bronvermelding

1 *Jaarboekjes Niftarlake 1989* tot en met *1992*.
2 SGV ORA inv. 3387 fol. 126, 127, 128 en 133.
3 Ibidem.
4 GAA not. inv. 9372 fol. 335.
5 SGV ORA inv. 3388 fol. 108.
6 SGV ORA inv. 3388 fol. 127.
7 SGV ORA inv. 3390 fol. 82; Zwarts Jac. 'De synagoge van den Hofnar van Willem V', *NIW letterkundig bijblad* LXI, 3 & 4 (juli/aug. 1925), blz. 12.
8 SGV ORA inv. 3391 fol 177 en 101.
9 Ibidem.
10 SGV ORA inv. 3392 fol. 101.
11 *Lopes Suasso, financiers van Willem II*, door prof.dr. D. Schwetschinski en Loeki Schönduwe, Waanders, Zwolle/Joods Historisch Museum, 1988.
12 SGV ORA inv. 3394 fol. 54.
13 SGV ORA inv. 3394 fol. 47.
14 SGV ORA inv. 3395 fol. 20.
15 *Jaarboekje Niftarlake 1991* blz. 58.
16 SGV ORA inv. 3395 fol. 47.
17 SGV ORA inv. 3396 fol. 122.
18 SGV ORA inv. 3396 fol. 163.
19 Zwarts, Jac. 'Uit het verleden der Portugeesche Joden in de Vechtstreek', *Jaarboek Niftarlake 1920* blz. 31. Idem, 'De Joodse Gemeenten buiten Amsterdam', in H.K. Brugmans en A. Frank, *Geschiedenis der Joden in Nederland*, Amsterdam 1940, blz. 397.
20 SGV ORA inv. 3397 fol. 18.
21 RAU dg inv. 2106, 31-10-1806.
22 *Vier eeuwen Herengracht*, 1976, nr. 179.
23 GAA not. inv. 18775 notaris de Bondt fol. 179, 1-12-1824 en fol. 96, 14-12-1825.

24 Dienst Kadaster Utrecht, Openbare registers (OR) Deel/nr. 30-1, 42-1, 43-1, 84-4, 86-20, 98-20, 74-43, 98-58, 98-61.
25 OR 57-34.
26 OR 157-30.
27 OR 302-88.
28 GAA not. inv. 21448 akte nr. 209 15.11.1866.
29 OR 273-34.
30 OR 646-62.
31 OR 661-5.
32 OR 671-77.
33 OR 671-80.
34 OR 682-6.
35 OR 682-28.
36 OR 738-62.
37 OR 769-10.
38 OR 949-73.
39 OR 967-26.
40 OR 1084-110.
41 OR 1087-94.
42 *Theekoepels en tuinhuizen in de Vechtstreek en 's-Graveland*, B.O. v.d. Berg, E. Boeve, D. Carasso en C.S. Oldenburger, Stichting Commissie voor de Vecht en het Oostelijke en Westelijke Plassengebied, 1980, blz. 110.
43 OR 1149-4.
44 OR 1164-44.
45 OR 1284-30.
46 OR 1548-84.
47 OR 1772-42 en 43.
48 In 1916 werden voor de verbreding van de Vijzelstraat te Amsterdam de huizen Keizersgracht 587 t/m 599 en Herengracht 482 t/m 496 afgebroken. Van Keizersgracht 585 ging het tuinhuis naar het Rijksmuseum waar het thans nog in de tuin staat, en dat van 587 ging naar de Hartenkamp in Bennebroek. Deze huizen waren 6 m breed, de overige waren 4,20 of 4,75 m breed. Aan de Herengracht waren de erven 5,65-5,75 m breed. Mogelijk is het tuinhuis van Slotzicht van een van deze erven afkomstig. Het is 5,90 m breed, 3,90 m diep en 3,30 m hoog. Zie GAA not., inv. 21448 Nots. Clausing akte nr. 209. Zie ook E. van Houten, *Geschiedbouwkundige beschrijvingen behorende bij het Grachtenboek van Caspar Philips Jacobsz.* Stadsdrukkerij Amsterdam, 1962, blz. 27.

Gebruikte afkortingen

GAA	Gemeentearchief Amsterdam
ORA	Oud rechterlijk archief (dorpsgerechten)
OR	Openbare registers (dienst kadaster Utrecht)
RAU	Rijksarchief Utrecht
SGV	Streekarchief voor het Gooi en de Vechtstreek, Hilversum

Bijlage I

De bakermat van de familie Voombergh is de hofstede van die naam in de buurtschap Linderte, gemeente Raalte. Albert Voombergh ging in 1760 naar Amsterdam als lakenkoopman en trouwde er met Maria van Heekeren. Van hun kinderen is van belang **Dirk-Jan** VOOMBERGH, geb. te Amsterdam 11 december 1768. Hij is de grote zakenman van de familie geworden. Veel officiële functies heeft hij niet bekleed: sedert 1816 was hij lid van het Amsterdams kiescollege, op 2 oktober 1821 werd hij benoemd tot lid van de gemeenteraad, wat hij tot zijn dood is gebleven. In 1822 en 1823 werd hij verkozen tot plaatsvervangend lid van de Provinciale Staten, maar heeft nooit zitting hoeven nemen. In 1824 is hij benoemd tot commissaris van de Bank van Lening te Amsterdam. Hij is overleden in zijn huis in de Nieuwe Doelenstraat te Amsterdam 18 november 1824 na een beroerte.

Vanaf 1789 stond hij ingeschreven als makelaar in beleningen, obligaties, vaste goederen, inboedels etc. Rond 1790 ging hij een samenwerkingsverband aan met zijn verre neef Abraham van Ketwich (1743-1809), een kleinzoon van het echtpaar Van Ketwich-Voombergh), die al als makelaar in beleningen, obligaties enz. te Amsterdam stond ingeschreven vanaf 1762. Na de financiële crisis van 1772-73 bleek Abraham van Ketwich over groot innoverend financieel ondernemerschap te beschikken. Zo heeft hij onder meer vanuit de achtergrondgedachte het spreiden van risico, het initiatief genomen tot het oprichten van de eerste beleggingsfondsen in Nederland, zoals 'Eendragt maakt magt' (1774) en andere. Hij associeerde zich met zijn achterneef Gerrit van Ketwich (1755-1794).

De neven Van Ketwich en Dirk-Jan Voombergh werkten eerst op incidentele basis samen maar na de dood van Gerrit van Ketwich besloten zij, teneinde het beleggend publiek een breder scala aan courante beleggingsmiddelen te bieden in 1802 een administratiekantoor in het leven te roepen, waarbij de naam van Van Ketwich het vertrouwen moest inboezemen, terwijl Voombergh de directie voerde. Nadat Van Ketwich in 1809 kinderloos stierf en zijn achterneef Cornelis van Ketwich (1788-1841) geen belangstelling had hem op te volgen, hoewel hij wel enige tijd firmant schijnt te zijn geweest, zette Dirk-Jan de zaken alleen voort. Pas in 1814 nam hij zijn zoon Albert op als medefirmant.

Goed bevriend met Paul Iwan Hogguer, chef van het handelshuis Hogguer & Co. en later burgemeester van Amsterdam en president van de Nederlandse Bank, deed hij zijn zoon Albert in de leer bij dit huis. Toen Hogguer zich in 1811 uit zaken terugtrok, trad Dirk-Jan toe als commanditair vennoot van Hogguer & Co. De directie werd toen gevoerd door A.J.A. van Loon, die hier al vele jaren werkzaam was. Later ging de firma, met Van Loon als firmant, over in Ketwich & Voombergh.

In 1805 opperde Dirk-Jan het idee tot het oprichten van een kassiersfirma, wat echter schipbreuk leed omdat de bekende advocaat mr. Jan Bondt bedenkingen had tegen de opzet. In de winter van 1805 op 1806 gingen Dirk-Jan en Willem Borski opnieuw aan het werk, nu met medewerking van de advocaat Bondt zelf, om moeilijkheden te voorkomen. Zij richtten de Associatie Cassa op, 'ter ontfangst, incaseering en uitbetaaling van aanbetrouwde gelden, en tot het doen van voorschotten of geldbeleggingen bij beleening op differente onderpande en discomptering van wisselbrieven'. Als commissarissen werden benoemd Borski, Voombergh (die dat tot zijn dood zou blijven) en Jan Jacob Voûte jr., als directeuren Bartholomeus van den Hoolck Broes, die daartoe zijn reeds bestaande kassiersbedrijf inbracht, en Jacob van Geuns, zwager van Dirk-Jan Voombergh.

In 1813 behoorde Dirk-Jan tot de honderd hoogst aangeslagenen van Amsterdam met een inkomen van *f*50.000, dat net onder de top lag van de grote bankiers als Willem Borski en

Adriaan Hope. Terzake een gegeven advies over Deense financiën ontving hij een gouden snuifdoos met briljanten naamcijfer van koning Frederik VI van Denemarken. In 1790 werd hij lid van Felix Meritis, in 1820 van de Amsterdamse sociëteit 'Het Casino'. In datzelfde jaar kocht hij de Oranjepolder onder Naaldwijk voor ruim *f*250.000.
Eerst woonde hij op de Singel 91, tegenover de Blauwburgwal. Hier is zijn zoon Albert geboren. Tussen 1800 en 1810 huurde hij Herengracht 179 bij de Leliegracht van zijn compagnon Abraham van Ketwich, die zelf op 120 woonde. In 1824 kocht Dirks zwager, Jacob van Geuns, het huis van de erfgenamen. Op 12 oktober 1802 kocht hij voor *f*14.000 het Huis aan de Drie Grachten (Oudezijds Voorburgwal, Grimburgwal, Oudezijds Achterburgwal) dat na zijn dood aan zijn dochter Rente Linsen werd toebedeeld. Op 19 december 1810 kocht hij het huis Nieuwe Doelenstraat 6 van de familie De Smeth voor *f*40.000. Later zou hij nog nr. 8 kopen. Nr. 8 gaf hij aan zijn zoon Albert bij gelegenheid van diens huwelijk. In 1830 verhuisde Albert naar nr. 6 en verhuurde nr. 8 aan zijn zwager en schoonzuster Craeyvanger, totdat die naar Utrecht terugkeerden.
Rond 1800 woonde hij op het buitentje Bleeklust bij Weesp, maar op 13 augustus 1806 kocht hij het grotere Slotzicht in Vreeland, dat hij liet verfraaien. Hij was ook eigenaar van de Oranjepolder onder Naaldwijk, 812 morgen groot, van een vierde deel van de plantage Anna Clementia aan de Rio Canje te Berbice in wat thans Brits-Guyana is, 750 akkers (is dat acres?) groot, en van het pakhuis Vollenhoven aan de Oude Turfmarkt. Bij de afwikkeling van zijn erfenis werd het onroerend goed op *f*112.350 geschat: Slotzicht op *f*15.000, het Huis aan de Drie Grachten op *f*10.000. De Oranjepolder bleef onverdeeld. Daarnaast stak het effectenbezit van bijna een miljoen en de contacten van ca. *f*350.000 sterk af. Met deelnemingen in schepen, hypotheken enz. beliep het totaal *f*2 miljoen. Dat was nog lang niet zoveel als de 10 miljoen die Willem Borski had nagelaten, maar het is duidelijk dat het Dirk-Jan is geweest, die de grondslagen heeft gelegd voor het familievermogen.

Hij trouwde 1. Utrecht 24 april 1791 **Aletta** Cornelia Rutgers, ged. Utrecht 28 september 1768, ovl. Bleeklust bij Weesp 27 oktober 1801, dr. van Isaac, en Johanna Huberta van Taeck; en 2. Amsterdam 24 augustus 1803 de doopsgezinde **Margaretha** van der Vliet, geb. Amsterdam 2 januari 1775, ovl. ald. 15 december 1811, dr. van Jan Lucas, en Henrietta von der Leyen. Uit het eerste huwelijk:
1. Albert, volgt II.
2. **Anna** Gelina, geb. Amsterdam 22 mei 1795, ovl. ald. 25 december 1866, tr. ald. 30 november 1814 **Joan Christoph** Rente Linsen, geb. Amsterdam 8 juli 1782, koopman, eigenaar van het buiten Ter Weege onder Sassenheim, ovl. ald. 27 augustus 1855, zn. van Heinrich Christoph Samuel, en Catharina Elisabeth Seegers. Het huwelijk bleef kinderloos.
Uit het tweede huwelijk behalve een jong gestorven zoon:
3. **Henrietta** Maria, geb. Amsterdam 23 april 1805, ovl. ald. 13 november 1866. Zij woonde 's zomers op Slotzicht, Vreeland.

II. **Albert** Voombergh, geb. Amsterdam 5 december 1793, lid (1814) en chef (1825) Fa. Ketwich en Voombergh, lid Provinciale Staten van Noord-Holland, kocht in 1825 het buiten Hoog Beek en Royen te Zeist, ovl. Amsterdam 2 oktober 1851; tr. Zeist 25 juli 1821 jvr. **Agnes** Henriette van Loon, geb. 's-Graveland 13 januari 1800, ovl. Zeist (huize Stenia) 23 mei 1879, dr. van jhr. Jan Willem, en Philippina **Constantia** Isabella van Weede. Uit dit huwelijk:
1. Philippina **Constantia** Isabella, geb. Amsterdam 9 januari 1827, ovl. Zeist (Hoog Beek en Royen) 18 februari 1905; tr. Amsterdam 22 juni 1848 haar neef jhr. Jan Willem van Loon, geb. Amsterdam 28 december 1816, rechter-plaatsvervanger te Amsterdam, lid Tweede Ka-

mer der Staten-Generaal, ovl. Den Haag 7 maart 1876. Uit dit huwelijk behalve een jong overleden dochter:
a. jvr. **Agnes** Henriette Constance, geb. Amsterdam 15 februari 1850, ovl. Zeist (Hoog Beek en Royen) 4 oktober 1933, erfde Hoog Beek en Royen.
b. jvr. Anna **Louisa** Agatha, geb. Amsterdam 17 december 1852, ovl. Zeist (Hoog Beek en Royen) 25 november 1940, tr. Amsterdam 24 mei 1892 mr. Willem Karel **Frederik** Pieter graaf VAN BIJLANDT, C.N.L., O.E.K., heer van Melden, Neukirchen en Rheydt, geb. Den Haag 4 december 1841, buitengew. gezant en lid en voorzitter Tweede Kamer der Staten-Generaal, ovl. Zeist (Hoog Beek en Royen) 4 juli 1924, weduwnaar van Marie Sophie van Westrenen, vrouwe van Driebergen, en zn. van graaf dr. Ernst Ferdinand Hubert Marcus, baron tot Rheydt, heer van Melden, Neukirchen en Rheydt, en Augusta Sigeliena Nasse. Dit huwelijk bleef kinderloos.
2. Aletta Cornelia **Anna**, geb. Amsterdam 29 juli 1828, ovl. Zeist (huize Pavia) 25 januari 1913; tr. Zeist 12 oktober 1855 mr. Matthieu **Christiaan** Hendrik ridder PAUW VAN WIELDRECHT, heer van Wieldrecht, geb. Den Haag 19 februari 1816, gezantschapssecretaris te Madrid en Wenen, lid Hoge Raad van Adel, kamerheer i.b.d., ovl. Den Haag 2 februari 1895, zn. van mr. Maarten Iman Pauw, en Adriana Johanna Beelaerts. Uit dit huwelijk stamt een talrijk nageslacht.
3. **Henriette** Maria Jacoba, vrouwe van Zeist, geb. Amsterdam 15 mei 1830, ovl. Slot Zeist 1 februari 1908; tr. Amsterdam 26 januari 1854 mr. **Charles** Bernard LABOUCHERE, geb. Rotterdam 9 oktober 1817, bankier, lid Zeister gemeenteraad, ovl. Wiesbaden 9 april 1897, zn. van Samuel Pierre, en Anna Maria Theodora Jutting. Ook uit dit huwelijk stamt een talrijk nageslacht.
Vriendelijke toevoeging door een achterkleinzoon van het laatstgenoemde echtpaar, de heer mr. A.J.A. Labouchere te Aerdenhout.

Bijlage 2. Eigenaars van Slotzicht

1735-1738	Hendrick Koeckebakker. Stichter.
1738-1756	Jan Carel Lijnslager. Schepen Vreeland.
1756-1766	Isaack Fundam.
1766-1790	Aaron van Moses Lopes Suasso.
1790-1795	Charles Wilkieson, koopman uit Amsterdam.
1796-1797	Cornelis Frijmersum, koopman uit Amsterdam (later eigenaar van Breeëvecht).
1797-1803	Cornelis Poortermans Matthijssen (Mzn.) uit Amsterdam.
1803-1806	Mordechaij Mercado uit Amsterdam.
1806-1824	Dirk-Jan Voombergh, koopman te Amsterdam.
1825-1866	Henrietta Maria Voombergh te Vreeland.
1866-1905	Philippina Constantia Isabella Voombergh, gehuwd met jhr.mr. Jan Willem van Loon, uit Zeist. Vererving op hun dochters.
1905-1906	Anna Louisa Agatha van Bijlandt-van Loon, Agnes Henrietta Constance van Loon.
1906-1907	Theodorus Johan Schipperijn en Jan Plomp, grondeigenaren, uit Maarssen (Jan Plomp eind 1906 uitgekocht).

1907-1911	Theodorus Johan Schipperijn.
1911-1914	Willem Cornelis Geill uit Amsterdam, gehuwd met Branca Witstein.
1914-1924	Branca Witstein (toegewezen uit huwelijksscheiding); zij is in 1924 gehuwd met Aaron (zich noemend Harry) Streletskie wonend in 's-Gravenhage.
1924-1925	Michiel Joseph Ameschot uit Loenen.
1925-1931	Sjoerd Adrianus Bartstra uit Utrecht.
1931-1941	Prof.dr. Nicolaas Schoorl uit Utrecht.
1941-1956	Anna Giltay, apothecares te Amsterdam.
1956-1975	Daniel Constant van Leeuwen Boomkamp uit Voorthuizen.
1975 –	Hartog Swelheim. Eigenaar en bewoner.